

12. Сватъев А.В. Теоретичне підґрунтя підготовки майбутнього тренера-викладача до професійної діяльності / А.В. Сватъев // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школі. – 2010. – № 10. – С. 150–155.

13. Субетто А.И. Онтология и эпистемология компетентностного подхода, классификация и квалиметрия компетенций / А.И. Субетто – М. : Исследоват. центр проблем кач-ва под-ки спец-ов, 2006. – 72 с.

14. Хазова С.А. Профессиональная компетентность специалистов по физической культуре и спорту как показатель их конкурентоспособности / С.А. Хазова // Физическая культура: воспитание, образование, тренировка. – 2008. – № 1. – С. 50–53.

15. A Guide to Writing Competency Based Training Materials. – Melburn : National Volunteer Skills Centre. – 2003. – 82 p.

16. Competency based approach to staffing. – Saskatchewan : Saskatchewan Crop Insurance Corporation. – 102 p.

17. Learning for Jobs OECD review of Australian vocational education / К. Hoeckel, S. Field, T.R. Justesen, M. Kim. – Paris : OESD. – 2008. – 62 p.

ВАСИЛЕНКО М.Є.

ЗМІСТОВИЙ АЛГОРИТМ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ ЮРИДИЧНОЇ КОНСУЛЬТАЦІЇ

Кожна професія має специфічні особливості об'єктів, змісту, знарядь й умов праці, що впливають на вимоги до психіки та організму професіонала і визначають змістові особливості готовності працівника до цієї діяльності. У контексті нової парадигми освіти обґрунтування змістового алгоритму організації та проведення юридичної консультації в контексті формування готовності студентів до майбутньої праці є однією з найактуальніших у педагогічній теорії та практиці.

Питання формування готовності особистості до професійної діяльності знайшли відображення у працях вітчизняних та зарубіжних науковців Б. Ананьєва, В. Андросюка, Г. Балла, С. Бочарової, Є. Клімова, Н. Кузьміної, П. Перепелиці, В. Рибалки, В. Сластьоніна, В. Шадрикова, О. Щербакова та ін. На сьогодні з'ясовано психологічну структуру, змістові критерії такої готовності, рівні їх сформованості, методики та процедури їх діагностування в педагогічному процесі [2; 8].

У процесі визначення структури та змісту готовності майбутніх юристів до консультативної діяльності наукового обґрунтування потребують питання професіографічного аналізу юридичних професій.

Метою статті є обґрунтування змістового алгоритму організації та проведення юридичної консультації як вимоги до професійної підготовки майбутніх юристів.

Досліджуючи функціональні обов'язки юристів, необхідно вказати, що консультативну діяльність на професійній основі здійснюють не всі фахівці юридичного профілю. Аналіз наукової та навчальної літератури, єдиного тарифно-кваліфікаційного довідника робіт і професій дав змогу виділити основні юридичні спеціальності, для яких консультативна діяльність є основоположною за функціональними обов'язками. Це, в першу чергу, юрисконсульти, адвокати, нотаріуси та їх помічники (табл. 1).

Спеціальні функціональні обов'язки юридичних професій

Професія	Функціональні обов'язки
Нотаріус	Зобов'язаний сприяти суб'єктам права у здійсненні їх прав та захисті законних інтересів, роз'яснювати права й обов'язки, попереджати про наслідки вчинюваних юридичних дій; відмовляти у вчиненні юридичних дій у випадках їх невідповідності законодавству України або міжнародним договорам; посвідчувати угоди (договори, заповіти, доручення, шлюбні контракти та ін.); вживати заходи з охорони спадкового майна; видавати свідоцтва про право на спадщину, про право власності на частку в спільному майні подружжя, про придбання житлових будинків з прилюдних торгів; видавати дублікати документів, що зберігаються у справах нотаріальної контори; накладати заборону відчуження нерухомого майна; засвідчувати достовірність копій документів, виписок з них, перекладу документів з однієї мови на іншу; посвідчувати факти, що громадянин є живим, його перебування в певному місці, його тотожність з особою, зображеною на фотокартці; посвідчувати час пред'явлення документів, відсутність оплати чеків; передавати заяви фізичних і юридичних осіб іншим фізичним і юридичним особам; приймати у депозит грошові суми та цінні папери, на зберігання документи; вчиняти виконавчі написи, протести векселів, морські протести; пред'являти чеки до платежу
Адвокат	Зобов'язаний надавати консультації з юридичних питань; складати усні і письмові довідки, скарги та інші документи юридичного характеру; роз'яснювати громадянам зміст окремих юридичних положень; представляти і захищати права та інтереси громадян і юридичних осіб за їх дорученням у всіх органах, підприємствах, установах і організаціях; надавати консультації та інші види юридичної допомоги підприємствам, організаціям, установам стосовно правового забезпечення їх діяльності; виконувати свої обов'язки із захисту та представництва інтересів у процесі дізнання та попереднього слідства; збирати відомості про факти, які можуть бути використані як докази в цивільних, господарських, кримінальних справах і справах про адміністративні правопорушення; неухильно дотримуватися вимог чинного законодавства; використовувати всі передбачені законом засоби захисту прав і законних інтересів громадян та юридичних осіб; бути присутнім при розгляді своїх клопотань і скарг на засіданнях колегіальних органів і давати пояснення щодо суті клопотань і скарг; виконувати інші дії, передбачені законодавством
Юрисконсульт	Зобов'язаний надавати консультації з правових питань; здійснювати організацію та забезпечувати правильне виконання законодавчих та нормативних актів і документів; розробляти та надавати керівництву пропозиції з вирішення правових питань виробничої, економічної і соціальної діяльності підприємства; перевіряти проекти наказів, інших актів, що подаються на підпис керівнику підприємства, на відповідність законодавству візувати їх за наявності погодження із зацікавленими підрозділами; здійснювати контроль за відповідністю законодавству актів, прийнятих керівниками структурних підрозділів; забезпечувати облік і зберігання текстів законодавчих й інших нормативних актів; брати участь у підготовці, укладенні та контролі за виконанням господарських договорів, контрактів з іншими підприємствами, установами й організаціями; надавати правову допомогу в здійсненні заходів щодо поліпшення якості продукції (робіт, послуг) і зменшення втрат від випуску недоброякісної продукції; організувати претензійну і вести позовну роботу; представляти у встановленому законодавством порядку інтереси підприємства в судах, інших органах під час розгляду правових питань і спорів

У професійних обов'язках адвокатів та юрисконсультів прямо вказується на надання консультацій з юридичних питань та роз'яснення суб'єктам права змісту окремих юридичних положень. Професійна діяльність нотаріусів пов'язана, в першу чергу, із виконанням засвідчувальної та контрольної-реєстраційної функцій у процесі вирішення юридичних справ. Проте виконання цих функцій неможливе без консультації клієнтів про порядок надання нотаріальних послуг, роз'яснення прав і обов'язків, попередження про наслідки вчинюваних юридичних дій [6].

Досліджуючи консультативну діяльність у системі державного управління, А. Краснейчук доходить висновку, що тільки "симбіоз формулювань цієї діяльності як специфічної форми може дати більш повне і системне визначення" [7].

Як бачимо, термін "давати юридичні консультації" в загальному розумінні означає давати поради та висновки, фактична ж консультативна робота передбачає широкий спектр додаткових юридичних дій з підготовки проектів документів і їх візування, перевірки фінансової надійності суб'єктів права, забезпечення їх зовнішньої та внутрішньої безпеки, запобігання правопорушенням та ведення правовиховної роботи тощо.

Питання про цілі та правові межі консультативної діяльності дискутуються (Т. Анісімова, А. Бражникова, Л. Воскобітова, С. Гусарев, В. Савіщенко та ін.) в усіх сучасних напрямках юридичної допомоги [1; 3; 5; 8; 9].

Російська дослідниця Л. Воскобітова вказує на відмінності інтерв'ювання і консультування у професійній діяльності юристів. Основної метою інтерв'ювання є отримання від клієнта найбільш повної інформації правового характеру для вирішення його життєвої проблеми. Мета ж консультування полягає у наданні порад стосовно можливих варіантів правового вирішення життєвої проблеми клієнта [8, с. 181–182].

Ознайомлення з працями П. Глассера, С. Гусарева, Р. Нельсона-Джоунса, С. Файна дає підстави зробити висновок про використання певних концепцій і запропонованих у їх парадигмі технік, які пропонують як моделі та алгоритми ведення консультативної бесіди, так і орієнтири вирішення конкретних консультативних проблем. Науково-методологічний підхід до організації та проведення юридичної консультації спирається на взаємопов'язану тріаду концептуальної, процесуальної та ціннісної моделей консультування.

С. Гусарев підкреслює, що юридичне консультування сьогодні має досить складну структуру та багатоаспектний зміст; воно перестало бути просто індивідуалізованою порадою і набуває характеру державно санкціонованого методу допомоги у вирішенні різних життєвих проблем. Велике коло юридичних запитів клієнтів розширює спектр професійних моделей взаємодії суб'єктів консультування [5].

Цілі та зміст поетапної технології консультативної діяльності розглядаються у дослідженнях Л. Воскобітової, А. Гутнікова, А. Краснейчук, Л. Михайлової, Є. Шугриної. Технологічна схема консультаційного процесу, запропонована А. Краснейчук, передбачає чотирьохетапний характер її

реалізації: на першому етапі здійснюється підготовка до консультування; другий етап включає обов'язкову діагностику стану управлінської проблеми; на третьому етапі відбувається безпосереднє консультування з розробки альтернативних шляхів вирішення проблем; четвертий етап завершується консультуванням з упровадження альтернатив [7; 8].

У працях Л. Воскобітової наведено п'ятиетапну технологію консультування залежно від цілей та змісту юридичної допомоги клієнтам (табл. 2) [8, с. 186–195].

Таблиця 2

Технологічні етапи консультування

Етапи консультування	Мета	Зміст етапу
I – підготовчий етап може тривати від декількох хвилин до декількох днів, тижнів і навіть місяців	Підготовка до консультування. Така підготовка є обов'язковим перехідним етапом між інтерв'юванням та консультуванням	Здійснюється резюмування й узагальнення інформації, отриманої юристом у процесі інтерв'ю та вивчення документів справи. За нормативними актами уточнюються і з'ясовуються тексти законів і зміст правових норм; з них обираються необхідні відповідно до фактів та вимог клієнта, з'ясовується межа їх дії і наслідки застосування. Визначаються можливі процедури з реалізації правових норм відповідно до ситуації клієнта, необхідні дії та зусилля; з'ясовуються можливі матеріальні, часові та інші витрати. Обирається доцільна форма майбутньої консультації (усна чи письмова), підбираються для клієнта додаткові матеріали
II – організаційний	Зустріч з клієнтом і роз'яснення порядку проведення консультації	Формуються психологічні й організаційні основи консультування. Проводиться зустріч клієнта і встановлення з ним необхідного для консультування контакту з урахуванням отриманих у ході інтерв'ювання уявлень про характер, рівень освіти та культури, здібності і манеру поведінки клієнта. Визначається порядок проведення консультації, з'ясовуються можливості часових витрат з боку юриста та клієнта для спокійного і всебічного обговорення всіх необхідних питань. Встановлюється порядок обговорення питань та варіантів вирішення проблеми
III – роз'яснювально-прогностувальний (центральний, найбільш важливий)	Роз'яснення клієнту можливих варіантів вирішення проблеми і аналіз можливих наслідків кожного з них	Клієнту розкриваються всі можливі варіанти вирішення проблеми, у тому числі й ті, що можуть йому не сподобатися. Здійснюється попередження клієнта про можливі невдачі. Прогнозуються можливі наслідки в ході обговорення за участю клієнта. Клієнтом можуть повідомлятися додаткові невідомі юристові факти. Роз'яснюються способи і можливі витрати реалізації варіантів, роль самого клієнта у реалізації кожного з них

Етапи консультування	Мета	Зміст етапу
IV – вибір оптимального варіанта – є відповідальним	Допомога клієнту у виборі оптимального варіанта вирішення проблеми	Клієнту пропонується найбільш оптимальне, на думку юриста, рішення. Клієнт має право зупинити свій вибір на іншому варіанті. У такому випадку юрист зобов'язаний повторно роз'яснити клієнтові сутність і наслідки обраного ним варіанта. З'ясовується готовність клієнта до більших витрат або втрат. Клієнтові пропонується обґрунтувати свій вибір, поділитися баченням його реалізації та можливих результатів
V – завершальний	Визначення стратегії і тактики реалізації прийнятого рішення	З усіх запропонованих варіантів за допомогою юриста клієнтом обирається найбільш для нього оптимальний. Чітко визначаються необхідні дії і розподіляються обов'язки між юристом та клієнтом. Визначаються строки, прогноуються можливі та необхідні додаткові зустрічі з клієнтом, обговорюються питання та пропозиції зі складання необхідних юридичних документів

У змісті юридичної консультації А. Гутніков, Л. Михайлова та Є. Шугрина серед основних видів юридичних дій виділяють: оцінювання життєвої або виробничої ситуації суб'єкта права, який здійснив запит на консультування; обґрунтування правових підстав для юридичного вирішення ситуації клієнта; аналіз правомірних варіантів її вирішення; надання пояснень та рекомендацій у доступній для розуміння клієнтом формі; попередження клієнта про можливі неприємні обставини юридичного вирішення його ситуації.

Дослідниками запропоновано змістовий алгоритм взаємодії консультанта з клієнтом, а саме:

- юрист вивчає проблему та можливі варіанти її вирішення. Аналізує можливі наслідки кожного з них. Варіанти та результати їх аналізу пояснюються клієнтові;
- клієнт усвідомлює пояснення юриста про переваги та недоліки запропонованих варіантів. Аналізує можливі для нього вигоди та втрати. Ним обирається один із можливих варіантів, визначається його оптимальність з урахуванням власних бажань і прагнень;
- після вибору одного з варіантів вирішення проблеми юрист і клієнт разом обговорюють шляхи та засоби його реалізації. Планують необхідні майбутні дії [4; 8].

Про складності консультативної діяльності у своїх працях пише В. Савіщенко, адже у процесі консультування неодноразово повторюються стереотипні (стандартні) ситуації та як окремий випадок трапляються унікальні, нестандартні ситуації. Тому юристові в ході пояснень доводиться

зважати на різноманітність людських характерів, настроїв та поведінки, виявляючи терплячість, витримку, врівноваженість, тактовність [9].

Не менш важливим є висновок про психологічну готовність консультанта до роботи з різними людьми. На думку Л. Воскобітової та Л. Михайлової, у ході консультування юрист повинен враховувати типологію психологічних портретів клієнтів.

В аспекті дослідження професійних функцій юристів А. Бражниковою доведено взаємозалежність розумових дій консультанта та їх порівняння із законодавчими вимогами й юридичними нормами. Для успішного виконання цих професійних дій юристам необхідні спостережливість, уважність, логічне мислення. Наявність у консультативній діяльності факторів моральної відповідальності за її результати підвищує вимоги до професійних дій юриста [3].

Одним із важливих аспектів розв'язання поставлених у науковій статті завдань є виявлення впливу професійних знань та вмій на успішність консультативної діяльності юристів. Зокрема, А. Гутніков та Л. Воскобітова вказують, що консультантові доводиться використовувати всю теоретичну базу вивчених у ВНЗ академічних навчальних курсів для досягнення правильної відповіді в консультативній допомозі клієнту. Крім знань, у процесі консультування юристові необхідні вміння: аналізувати фактичну інформацію, виділяти юридично значущі обставини та виокремлювати головне від другорядного; орієнтуватися в нормативному матеріалі і підводити правову основу для вирішення проблеми; аналізувати норми права та судову практику; знаходити альтернативи дій клієнта для досягнення цілей; чітко, зрозуміло і доступно пояснювати клієнтові правову основу його проблеми і можливих рішень; прогнозувати позитивні та негативні наслідки дій клієнта; передбачувати наслідки консультації на випадок правильного й неправильного сприйняття рекомендацій клієнтом [8, с. 181–185].

Висновки. Таким чином, проведене дослідження дає змогу дійти таких висновків:

1. Встановлено, що специфічні особливості юридичної праці через характеристики зовнішніх і внутрішніх компонентів значно впливають на структуру та зміст критеріїв готовності працівників до консультативної діяльності. Консультативна діяльність є важливою складовою в змісті праці юрисконсультів, адвокатів, нотаріусів та їх помічників.

2. Аналіз сучасних технологій юридичного консультування дає підстави говорити про складність структури та багатоаспектний зміст консультативної допомоги клієнтам. Серед основних етапів консультативної діяльності юристів виділяють підготовчий, організаційний, роз'яснювально-прогнозувальний, вибору оптимального варіанта і завершальний. У ході реалізації зазначених етапів консультант повинен бути готовим як до повторюваних, стереотипних, так і унікальних, нестандартних ситуацій.

3. Важливою є психологічна готовність консультанта до взаємодії з різними типами клієнтів. Сувора правова регламентація дій юриста і ризик

надмірного застосування владних повноважень зумовлюють психологічну напруженість консультативної діяльності.

4. У межах консультативної діяльності студентів як майбутньому юристові необхідно оволодіти вміннями аналізувати інформацію, норми права та судову практику, виділяти головне і другорядне, обґрунтовувати альтернативні правові шляхи вирішення проблеми, здійснювати зрозумілі та чіткі пояснення можливих рішень, прогнозувати позитивні та негативні наслідки вибору клієнтів.

Таким чином, аналіз сучасних технологій юридичного консультування дає підстави говорити про складність структури та багатоаспектний зміст консультативної допомоги клієнтам.

Література

1. Анисимова Т.И. Дидактические условия формирования профессионально важных качеств личности у будущих юристов в вузе : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Т.И. Анисимова. – Казань, 2003. – 202 с.
2. Бойко Ю.Ю. Модель психологічної готовності майбутнього юриста до діяльності в умовах ринкової економіки / Ю.Ю. Бойко // Тези доповід. наук.-практ. конф. [“Правове регулювання становлення ринкової економіки в Україні”], (Київ, 15 квітня 2008 р.) / М-во внутр. справ України, Київськ. націон. ун-т внутр. справ. – К. : КНУВС, 2008. – 126 с.
3. Бражникова А.Н. Развитие профессионально значимых качеств юриста : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07 / А.Н. Бражникова. – Ставрополь, 2000. – 214 с.
4. Бризгалов І.В. Юридична деонтологія : короткий курс лекцій / І.В. Бризгалов. – [3-тє вид., стереотип.]. – К. : МАУП, 2003. – 48 с.
5. Гусарев С.Д. Юридична діяльність: методологічні та теоретичні аспекти / С.Д. Гусарев. – К. : Знання, 2005. – 375 с.
6. Класифікатор професій: ДК 0003:2005. – К. : Юрінком Інтер, 2006. – 544 с.
7. Краснейчук А. Управлінське консультування як різновид консультаційної діяльності в системі державного управління України / А. Краснейчук // Вісн. НАДУ. – 2007. – № 1. – С. 43–50.
8. Профессиональные навыки юриста: Опыт практического обучения / [под ред. Л.А. Воскобитовой, Л.П. Михайловой, Е.С. Шугриной]. – М. : Дело, 2001. – 416 с.
9. Савіщенко В.М. Педагогічні умови формування професійно значущих якостей майбутнього юриста в навчально-виховному процесі вищого навчального закладу : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / В.М. Савіщенко. – Запоріжжя, 2008. – 262 с.

ГРИНЬ Л.О.

СУТНІСТЬ, ЗМІСТ І СТРУКТУРА ВОКАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО АКТОРА В СИСТЕМІ ФАХОВОЇ ОСВІТИ

Вокальна педагогіка як багатопланова дисципліна, що вирішує завдання освіти, виховання й навчання співака, існує та розвивається в декількох напрямках одночасно:

- розвиток голосового апарату;
- музична освіта;
- виховання художнього вокального смаку;
- виконавська майстерність.

Ці напрями тісно пов'язані між собою і є різними сторонами одного цілого – вокальної культури виконавця. Серед завдань вокальної педагогіки головним є розвиток голосу, тобто створення вокального інструмента артиста, а також відпрацювання вокальної техніки, без якої неможливе виховання виконавської майстерності актора-співака.